

TURYSTYCZNE ODZNAKI KAJAKOWE W POLSCE

Maria Podhorska Okołów w 1937 roku pisała, że członkom Związku za uprawianie turystyki kajakowej jest przyznawana Odznaka Turystyczna P.Z.K., której „ideologia nie jest oparta na wyczynach sportowych, nie na sile mięśni, lecz na dążeniu do poznania piękna wód polski, na umiejętności umiłowania ich.” Niech będzie to mottem zdobywania i sensu istnienia odznak turystyki kajakowej.

Komentarz [A1]: „ Sport Wodny”
Nr 11/1937

Trochę historii....

Historia odznak turystyki kajakowej sięga lat trzydziestych ubiegłego wieku. Do roku 1934 Zarząd Główny Polskiego Związku Kajakowego przyznawał uznaniowe Odznaki Honorowe PZK – plakiety z brązu - Łososia, Węgorza i Pstrąga za pokonanie ciekawych szlaków kajakowych oraz plakietę Śledzia za największą w sezonie ilość przepłyniętych kilometrów (kluby). W 1934 ustanowiono na III Walnym Zjeździe Delegatów PZK w Warszawie 4 marca 1934 Odznakę Turystyczną PZK. Projekt odznaki został opracowany przez pp. Hryniewieckiego oraz Lilpopównę. Odznaka miał trzy stopnie: brązowy, srebrny i złoty. Odznakę zdobywało się po uzyskaniu wymaganej regulaminem ilości punktów. Każdy turysta prowadził dzienniczek weryfikowany przez upoważnione osoby - przodowników odznaki – których listę ogłaszał Zarząd Główny PZK. Ciekawostka: Regulamin odznaki był wzorowany na Odznace Narciarskiej.

W okresie powojennym funkcjonowały dwa odrębne systemy ogólnopolskich, tzn. przyznawanych za pływanie po różnych rzekach na terenie kraju i zagranicą, odznak turystyki kajakowej ustanawianych przez PZK i PTTK. Przez wiele lat podstawą zdobywania poszczególnych odznak były punkty zdobywane według odmiennych w PZK i PTTK zasad. Podstawę stanowiły punkty przyznawane za przepłyniętą ilość kilometrów mnożonych przez przeliczniki uwzględniające zarówno sposób pokonania szlaku wodnego (z prądem, pod prąd, na wodzie stojącej, rzece o charakterze górskim) jak i warunki inne (np. pora roku, powtórzenia trasy) jednak mnożniki w obu organizacjach były różne. Były to dość skomplikowane zasady. Różne systemy zdobywania odznak wymagały prowadzenia oddzielnych książeczek i oddzielnego zbierania potwierdzeń spływu przez te same osoby. Było to bardzo kłopotliwe i niewygodne. Aby ułatwić zdobywanie odznak PTTK od roku ... przyjął zasadę, że podstawą zdobycia odznaki jest przepłynięcie określonej ilości km. Na skutek zmian społecznych zachodzących w Polsce po 1990 roku okazało się, że PZK i PTTK tworzą w dużej mierze te same osoby działające w różnych strukturach organizacyjnych. W wyniku dobrej atmosfery w środowisku i chęci współpracy komisji zajmujących się turystyką kajakową w obu organizacjach w 2003 roku doszło do porozumienia w zakresie ujednoczenia zasad zdobywania odznak, sposobu potwierdzania i równorzędności stopni poszczególnych odznak. Ze względu na rozdzielną osobowość prawną obu organizacji zachowano formalną odrębność odznak, nazwy poszczególnych stopni odznak oraz wzory znaczków ale zdecydowano się na jedną, wspólną książeczkę do potwierdzania przebytych tras oraz powołano wspólne referaty weryfikacyjne przyznające odznaki turystyki kajakowej.

Podstawą porozumienia było przyjęcie w obu organizacjach następujących, obowiązujących do dzisiaj, zasad zdobywania odznak:

1. Podstawą zdobycia odznaki jest wyłącznie ilość przepłyniętych kilometrów
2. Na zdobycie odznaki tego samego stopnia w obu organizacjach należy przepłynąć tę samą ilość kilometrów
3. Jest jeden wspólny wzór książeczki turystycznych odznak kajakowych PZK PTTK
4. Podstawą zdobywania odznak w obu organizacjach jest ta sama książeczka

5. Szanujemy prawa nabyte – nie ma żadnej weryfikacji dotychczas zdobytych odznak, nowe reguły dotyczą tylko kolejnych zdobywanych przez kajakarza stopni odznak, dotychczas zdobyte stopnie odznak nie podlegają żadnej weryfikacji i są uznawane bezwarunkowo.

Ze względów historycznych istnieją pewne niuanse dotyczące poszczególnych stopni. W chwili porozumienia w PZK było VI stopni a w PTTK VIII stopni odznak. Ponadto w 2002 roku była jeszcze przyznawana przez ICF międzynarodowa odznaka kajakowa. Aby nie utrudniać zdobywania odznaki ICF, wymagającej zdobycia najwyższego stopnia odznaki obowiązującej w Związku Sportowym danego kraju początkowo w ramach porozumienia nie zrównano najwyższych stopni odznak PZK i PTTK – na najwyższą odznakę PZK odpowiadającą VI stopniowi odznaki PTTK należało przepłynąć 6000 km. Jednak ICF w związku z przekazaniem turystyki do organizacji kontynentalnych przestał ok. roku 2005 przyznawać odznaki turystyczne. Dlatego też wychodząc naprzeciw oczekiwaniom środowiska Polski Związek Kajakowy 10 kwietnia 2013 r. ustanowił Odznaki Turysty PZK stopnia związkowego II i I odpowiadające stopniom „za wytrwałość – platynowa” i „za wytrwałość diamentowa” Turystycznej Odznaki Kajakowej PTTK - tym samym zrównano ilość stopni odznak w PZK i w PTTK. Do roku 2013 W PZK nie było odznaki dziecięcej odpowiadającej DOK Kielbik PTTK. Chcąc zachęcić dzieci do uprawiania kajakarstwa oraz mając na uwadze naturalną radość dziecka z nagrody za jego aktywność oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klubów zrzeszonych w PZK Komisja Sportu dla wszystkich PZK ustanowiła trzystopniową odznakę dziecięcą PZK KAJtek – podstawą zdobycia odznaki jest ilość dni (alternatywnie ze względu na specyfikę podejścia do uprawiania kajakarstwa w PZK ilość godzin zajęć na wodzie).

W ten sposób doprowadzono do zrównania poziomów odznak turystyki kajakowej w obu organizacjach. Jediną różnicą

Porównanie odznak przyznawanych w PTTK i PZK

Turystyczna Odznaka Kajakowa PTTK	Ilość km <i>na kolejny stopień / (razem od początku pływania)</i>	Odznaka Turysty PZK
popularny	100	Młodzieżowy (10-12 lat)
brązowy	300 (400)	brązowy
srebrny	600 (1000)	srebrny
złoty	1000 (2000)	złoty
duży złoty	1500 (2000)	złoty na wiośle
za wytrwałość	2500 (6500)	diamentowy st. III
za wytrwałość „platynowy”	4000 (10000)	diamentowy st. II
za wytrwałość „diamentowy”	6000 (16000)	diamentowy st. I

Ponadto w PTTK jest również przyznawana Górską Odznaką Kajakową PTTK (trzy stopnie: brązowy, srebrny, złoty). W PZK nie ma odpowiednika tej odznaki.

Dziecięca Odznaka Kajakowa PTTK KIELBIK	Ilość dni razem od początku pływania	Dziecięca Odznaka Turystyczna PZK KAJtek
brązowy	2 <i>(lub 10 godz. – tylko KAJtek)</i>	brązowy
srebrny	7 <i>(lub 20 godz. – tylko KAJtek)</i>	srebrny
złoty	14 <i>(lub 40 godz. – tylko KAJtek)</i>	złoty

Odznaki dziecięce są zdobywane do ukończenia 9 roku życia.

Podstawą zdobycia odznak turystyki kajakowej jest przebycie szlaku kajakowego i udokumentowanie spływu w książeczce. Książeczka odznak to bardzo ważny element tego procesu – to nie tylko formalny dokument upoważniający do ubiegania się o odznakę – to również źródło cennej, zdobytej w praktyce wiedzy o szlakach kajakowych. Będzie pomocna zarówno przy wspomnianiu przy ognisku lub przy kawie wspólnie przebytych z przyjaciółmi tras i sytuacji, które razem przeżyliśmy, ciekawych ludzi, których spotkaliśmy na szlaku jak i planowaniu kolejnych wypraw. Konieczność wpisywania długości poszczególnych etapów spływu często skłania nas do sięgnięcia po przewodnik lub mapę – szukając potrzebnych informacji niejako „przy okazji” mamy sposobność zapoznania się z informacjami krajoznawczymi dotyczącymi szlaku np. dotyczących zabytków, sławnych ludzi, którzy kiedyś tu pływali czy innych ciekawostek. Poznajemy w ten sposób lepiej Polskę. Dzięki zapisom dotyczącym miejsc rozpoczęcia i zakończenia etapów przypomną nam się obrazy miejsc wodowania i pól biwakowych. Długości dawnej przebytych etapów i skojarzenia dotyczące okoliczności pokonywania szlaku pozwolą nam w przyszłości optymalnie zaplanować kolejne wędrowki dla siebie, naszych znajomych lub członków klubu. Prowadzenie książeczki i zdobywanie kolejnych odznak powinno stanowić cenny element przygotowania do otrzymania uprawnień instruktora i pracy dla innych. Praktyczna wiedza o szlaku to dobry fundament dla każdego organizatora spływu. Ilość przepłyniętych kilometrów nie jest wprost miernikiem naszych umiejętności technicznych ani organizacyjnych, szczególnie gdy stale np. było się tylko załogantem w kajaku. Jednak pływając setki czy tysiące kilometrów siłą rzeczy doświadczymy różnych warunków pogodowych, zobaczymy jak zmienia się ta sama rzeka zależnie od poziomu wody czy pory roku, poznamy, co to jest fala na jeziorze i jakie niesie ze sobą zagrożenia i problemy dla kajakarza, nauczymy się rozpoznawać schowane pod wodą przeszkody w nurcie rzeki i oceniać nasze umiejętności ich pokonania i wreszcie – poznamy siebie: jak reagujemy w trudnych sytuacjach, czy jesteśmy odporni na chłód i złą pogodę, jak zachowujemy się w grupie w warunkach kryzysowych. To cenna wiedza, której nie nabędzie się tylko czytając książki i przewodniki. I która jest wręcz nieodzowna dla każdego przyszłego komandora spływu. A pokonanie kolejnych kilometrów wymaganych na odznakę stanowi motywację do poznania nowych, może trudniejszych szlaków i jest zachętą do podnoszenia swoich umiejętności technicznych w kajakowaniu. Potwierdzeniem przebytych szlaków w książeczce są wklejki lub okolicznościowe pieczętki z imprez organizowanych przez kluby, wpis instruktora PZK lub przewodnika PTTK wraz z numerem uprawnień i datą zaświadczający pokonanie określonej trasy lub przebywanie w zadeklarowanym miejscu oraz wszelkie inne potwierdzenia zdobyte na szlaku w postaci pieczętek z muzeów, stanic, wypożyczalni sprzętu, ewentualnie bilety wstępu, paragony itp. uwiarygadniające przebywanie na określonym odcinku rzeki. W związku z dużą dostępnością zdjęć cyfrowych w internecie fotografie ze spływu nie są zalecaną metodą potwierdzenia i mogą być zaakceptowane tylko w wyjątkowych okolicznościach (np. rzeki płynące przez tereny bardzo słabo zurbanizowane, wyprawy zagraniczne ect.). Zdjęcia powinny wyraźnie wskazywać kto i gdzie był (np. nasze zdjęcie w kajaku przy tablicy informacyjnej opisującej szlak kajakowy).

Aby zdobyć odznakę należy:

1. Mieć książeczkę turystycznych odznak kajakowych PZK PTTK
2. Regularnie wpisywać informacje o uczestnictwie w spływach z podziałem na etapy spływu i podaniem terminu, długości tras oraz organizatora imprezy
3. Systematycznie zbierać potwierdzenia przebytych tras
4. Po osiągnięciu wymaganej przepisami ilości przepłyniętych kilometrów zgłosić się do referatu weryfikacyjnego kajakowych odznak kajakowych PZK /PTTK.
5. Odznakę może zdobyć każdy turysta kajakarz, nie jest wymagana przynależność do klubu ani jakiegokolwiek innej organizacji.

Informacje praktyczne:

Regulaminy odznak można znaleźć w internecie na stronach PZK www.pzkaj.pl/index.php/turystyka/regulaminy.html oraz Komisji Turystyki Kajakowej ZG PTTK www.ktkaj.pttk.pl (zakładka *odznaki*).

Stają dystrybucję książeczek w tym sprzedaż wysyłkową prowadzi Oddział PTTK „Mazowsze”, Warszawa, ul. Litewska 11/13, www.pttk.com.pl. Książeczki można również nabyć w niektórych klubach kajakowych, stanicach wodnych, oddziałach PTTK oraz referatach weryfikacyjnych.

Wykaz terenowych referatów weryfikacyjnych jest co roku umieszczany w „Informatorze Kajakarza” oraz jest dostępny pod adresem www.ktkaj.pttk.pl/zespTOK.htm

Znaczkę odznak PZK można nabyć bezpośrednio u członka Komisji Kajakarstwa dla Wszystkich PZK odpowiedzialnego za weryfikację odznak. Znaczkę odznak PZK można kupić w Oddziale PTTK „Mazowsze”. Znaczkę odznak bywają okresowo dostępne w niektórych klubach oraz referatach weryfikacyjnych. Odznaki najwyższych stopni – za przepłynięcie co najmniej 6000 km są dostępne wyłącznie za pośrednictwem poszczególnych Komisji i są najczęściej uroczyste wręczane.

Zasady weryfikacji i przyznawanie odznak

Odznaki są przyznawane przez Polski Związek Kajakowy i Polskie Towarzystwo – Krajoznawcze za pośrednictwem Komisji Sportu Powszechnego PZK i Komisji Turystyki Kajakowej ZG PTTK. Weryfikację odznak prowadzą wspólne dla obu organizacji terenowe referaty weryfikacyjne. Weryfikatorem może być osoba posiadająca uprawnienia instruktora turystyki PZK lub przodownika turystyki kajakowej PTTK, która odbyła kurs weryfikatorów odznak, wyraziła wolę weryfikacji odznak, otrzymała licencję weryfikatora i jest członkiem referatu weryfikacyjnego. Referaty są powoływane na wniosek zainteresowanych stron wspólnie przez PZK i PTTK i mogą działać przy dowolnych klubach i organizacjach. Wszystkie referaty mają obowiązek weryfikować odznaki obu organizacji. Wniosek niezbędny do powołania referatu jest dostępny na stronie <http://ktkaj.pttk.pl/drukTOK.htm>. Referat może zacząć działalność po otrzymaniu pisma zatwierdzającego skład referatu, uprawnienia weryfikatorów oraz numer referatu.

Odznaki regionalne

Na niektórych akwenach można również zdobywać odznaki regionalne, które są przyznawane przez różne organizacje i kluby za przepłynięciem jednego, wskazanego w regulaminie szlaku. Należą do nich m. in. :

- Odznaka Miłośnika rzeki Wdy przyznawana przez Klub Turystów Wodnych CELULOZA ze Świecia,
- Odznaki turystyczno-krajoznawcze przyznawane przez Centrum Turystyki Wodnej PTTK: Szlak Wisły, Szlak Odry, Szlak Warty, Szlak Pętli Wielkopolskiej, Szlak Pętli Toruńskiej oraz Szlak Pętli Żuławskiej i Zalewu Wiślanego (regulaminy są dostępne na stronie <http://polskieszlakiwodne.pl/polskie-szlaki-wodne>).
- Poleska Odznaka Kajakowa im. Janusza Michalskiego przyznawana przez Komisję Turystyki Kajakowej Zarządu Oddziału PTTK we Włodawie.

Literatura:

Regulamin TOK PTTK